

כצנען נתי אג הארץ הזאת

10 כן היה אברהם דר בתוך עובדי
ע"ז א"ל הקב"ה לך לך. התרחק מהם ואל תתלכלך עמם
2. וזהו שתפוש לשון לך לך.
והנה זה מעשרה נסיונות שנתנסה אברהם ועמד בכולן שלם
נתי (בחי' ע"ס)

1 ויקח אברהם
את ישרי אשתו ואת לילוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת
הנפש אשר עשו כחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען:
ויעבר אברהם בארץ עד מקום שכס עד אלון מורה והכנעני אז
בארץ: וירא יהוה אלי אברהם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת
ויבן שם מזבח ליהוה הנראה אליו:

11 ויאמר אליו אני יהוה אשר הוצאתיך מאור כשדים
לתת לך את הארץ הזאת לרשתה: ויאמר אדני יהוה במה אדע
כי אירשנה: ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל
משלש ותר וגו': ויקח לו את כל אלה ויבחר אתם בתוך ויתן
איש בתרו לקראת רעהו ואת הצפר לא בחר: וירד העיט על
הספרים וישב אתם אברהם: ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה
על אברהם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו: ויאמר לאברהם
ידע מדע כי יגר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדים וענו
אתם ארבע מאות שנה: וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחריו
כן יצאו ברכש גדול: ואתה תבוא אל אבתיך בשלום תקבר
בשיבה טובה: ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי
עדי הנה: ויהי השמש באה ועלטה היה והנה תנור עשן ולפיד אש
אשר עבר בין הגזרים האלה: ביום ההוא כרת יהוה את אברהם
ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עדי הנהר
הגדל נהר ספרת: את הקניז ואת הקניז ואת הקדמני: ואת
החתי ואת הפרזי ואת הרפאים: ואת האמרי ואת הכנעני ואת
הגרשי ואת היבוסים:

2 ויהיה אמר
אלי אברהם אחרי הפרדילוט מעמי שא נא עיניך וראה מן המקום
אשר יאתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה: כי את כל הארץ אשר
אתה ראה לך אתננה ולזרעך עדי עולם: ושמי את זרעך כעפר
הארץ אשר אסוייכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך וימנה:
יום התהליך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה:
ע"ס (י"ז)

3 ויאמר אליו אני יהוה אשר הוצאתיך מאור כשדים
לתת לך את הארץ הזאת לרשתה:
4 ביום ההוא כרת יהוה את אברהם
ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עדי הנהר
הגדל נהר ספרת: את הקניז ואת הקניז ואת הקדמני: ואת
החתי ואת הפרזי ואת הרפאים: ואת האמרי ואת הכנעני ואת
הגרשי ואת היבוסים:

12 (י"ח) לזרעך נתתי. אמירתו של
הקדוש צרוך הוא כאלו היא עשויה:
ע"ס ע"ס

5 ויהי ימי יוסף ויבין
יבין זרעך אחריו לדרתם לברית עולם להיות לך לאלהים
ויזרעך אחריו: ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגידך את
כל ארץ כנען לאחוזת עולם והייתי להם לאלהים:
ע"ס (י"ז)

13 (ג) ויאמר ה' אל אברהם וגו', ר' יצחק פתח
שמעי בת וראי והמי אונך ושכחי
עמך זכית אביך (ב), אמר ר' יצחק לאחד שהיה
עובר במקום למקום וראה בירה אחת דולקת,
אמר תאמר שכירה היתה בלא מנהיג, הציין בעל
הבירה אמר לו אני בעל הבירה, כך לפי שהיה
אברהם אבינו אומר תאמר שהקולם בלי מנהיג,
הציין הקב"ה אמר לו אני המנהיג אדון כל הקולם.

6 (יח) ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית לאמר. הנה הקב"ה
הבטיח את אברהם כמתנת הארץ פעמים רבים, וכולם לצורך
ענין. בבואו בארץ מתחלה אמר לו לזרעך אתן את הארץ הזאת
(לעיל יב ז). ולא באר מתנתו. כי אין במשמע רק במה שהלך
בארץ עד מקום שכס עד אילון מורה. ואחרי כן כשרבו זכויותיו
בארץ הוסיף לו: שא נא עיניך וראה צפונה ונגבה וקדמה וימה
(לעיל יג יד). כי יתן לו כל הארצות ההן ככללן. ואין הטעם אשר
אתה רואה בעיניך. כי ראות האדם איננו למרחק. רק שיתן לו לכל
מראה עיניו הרוחות⁹⁹. או שהראהו כל ארץ ישראל¹⁰⁰ כאשר היה
במשה רבינו. והוסיף לו בברכה השנית הזאת עוד ולזרעך עד
עולם (שם טו) ושירבה זרעו כעפר הארץ. ובפעם השלישית באר
לו תחומי הארץ והזכיר לו כל העמים עשרה אומות. והוסיף
לכרות לו ברית עליהן שלא יגרום החטא. וכאשר צוהו על המילה
אמר לו לאחוזת עולם (להלן יז ח). לאמר שאם יגלו ממנה עוד
ישובו וינחלוה. והוסיף והייתי להם לאלהים (שם). שהוא
בכבודו ינהיג אותם ולא יהיו בממשלת כוכב ומזל או שר משרי
מעלה. כאשר יתבאר עוד בתורה².

14 ע"ס רמב"ם ז"ל
ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים: ויהי בנסעם מקדם
וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם: ויאמרו איש אל רעהו הבה
נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר
היה להם לחמר: ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים
ונעשה לנו שם פנינופון על פני כל הארץ: וירד יהוה לראות
את העיר ואת המגדה אשר בנו בני האדם:
באת נח

7 ויאמר יהוה אלי אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך
אלי הארץ אשר אראך: ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך
והיה ברכה: ואברכה מברכך ומקללך אאר ונברכו בך כל
משפחת האדמה: וירך אברהם כאשר דבר אליו יהוה וירך אתו
לויט ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן:

15 (ג) ונשרפה לשרפה וגו'.
כל המקרא אין צו ענין שראוי להודיע לענין הספור,
ומה לי אס להם אצנים לצנין או צנו צעך או
עשו שריפת לצנים, והלא כבר לפני המצול כתיב
ויהי צנה עיר, ולא פירש הכתוב ממה ואיך צנה,
וא"כ יש להצין למאי פירש הכתוב דצריהם. ונראה
דכאן מרומז קבלת חז"ל דנמרוד הפיל את הצרהם
אצינו לכצנן האש, ומגוף המקרא אשר הוצאתיך
מאור כשדים אין ראיה לזה, דלפי הפשט הוא
מקום או עיר נקרא הכי וכמו דכתיב צארך מולדתו
צאר כשדים, ויאלו אחס מאור כשדים וגו', אלא
כאן מרומז הענין, דהא ודאי דלפי הקבלה שהפילו
את הצרהם אצינו לכצנן האש, לא עשו כצנן האש
בצביל זה, אלא היה אמתן נורא יקידתא לצורך
הצריות, והודיע זה הכתוב שהיה כצנן לצורך העיר
והמגדל, ומזה נצין כמה גדול ועמוק היה הכצנן,
ומזה הכצנן ניצול הצרהם אצינו.
הנצי"ג (ע"ס)

8 (א) לך לך. להנחתך ולטובתך. ושם אעשך
לגוי גדול א, וכאן אי אתה זוכה לצנים. ועוד
שאודיע טבעך בעולם:
ע"ס ע"ס

9 (א) ויאמר ה' אל אברהם לך לך. להנחתך ולטובתך. ושם
אעשך לגוי גדול. וכאן אי אתה זוכה לבנים. לשון רש"י. ואין
צורך. כי משפט הלשון כן. הגשם חלף הלך לו (שיר השירים ב,
יא). אלכה לי אל הגדולים (ירמיה ה ה). קומו ועברו לכם את נחל
זרד (דברים ב יג). ורובם ככה